

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	
Pe un an	50 Lei
Pe jumătate de an	25 "
Pe un pătrar de an	12 1/2 "
Un număr	1 Leu.

Manuscrisele se adresează redacției „Foaia Diecezană” iar banii de prenumărațiune și inserțiuni administrației „Tipografia și Librăria diecezană” în Caransebeș
Telefon Nr. 30.

Prețul inserțiunilor:	
Pentru publicațiuni oficiale, concurse, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 30 Lei, până la 200 de cuvinte 45 Lei, de aci în sus 60 Lei	

Nr. 4310 B ex. 1922.

Notă oficială.

Se aduce la cunoștință celor interesați, că examenul de calificățiune preotească se fixează pe Vineri în 16 Decembrie 1922.

Deci cei cari doresc să se supună la acest termin examenului de calificățiune preotească se provoacă, ca până la 10 Decembrie 1922 să-și înainteze Consistoriului nostru petițiunile timbrate în regulă și ajustate cu următoarele documente:

- 1) Estras de botez;
- 2) Testimoniile anterioare studiilor teologice;
- 3) Absolutorul teologic;
- 4) Atestat despre ocupațiunea în timpul dela terminarea studiilor teologice;
- 5) Taxa examenului de calificățiune.

Caransebeș din ședința consistorială ținută în 7 Noembrie 1922.

Episcopul diecezan:
Dr. Iosif Tr. Badescu

No. 3697 Sc. ex. 1922.

CONCURS.

Pentru întregirea catedrei de Istorie și Geografie dela școala normală confesională din Caransebeș se escrie concurs cu termin de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecezană”.

Emolumentele împreunate cu această catedră se vor stabili în conformitate cu Instrucțiunea referitoare la salarizarea corpului didactic dela școalele secundare și în conformitate cu amii de serviciu și referințele familiare ale candidatului ce va fi ales.

Recurenții au să înainteze în original sau copii autentice:

1. Diploma de profesor, că sunt cvalificați pentru studiile Istoria și Geografia.
2. Estras de botez.
3. Eventuale atestate de serviciu.

Cererile se vor înainta în terminul prescriș Consistoriului eparhiei noastre ort. rom.

Caransebeș din ședința consistorială școlară ținută în 13 Septembrie 1922.

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu.

Un cuvânt la reformarea învățământului religios*

de **Dr. Petru Barbu**

Nu tot celce îmi zice „Doamne, Doamne!” va întră întru împărăția cerurilor, ci celce face voia Tatălui meu, care este în ceruri (Mt. 7,21).

1. Cuvânt înainte

Reformarea învățământului religios este la ordinea zilei. La noi, unde acest învățământ cade în competența bisericii, reformarea se așteaptă dela teologi.... Aceștia fac încercări de reformare, dar mulți — neținând samă de cerințele pedagogice ale învățământului — oarbeacă în întunerecul trecutului. Se țin morțiș de teorii apuse de frica să nu cadă în eresuri sau în contraziceri cu vederi catihetice tradiționale, învechite. Dacă totuș fac unele abateri, le motivează cu experiențe câștigate și chibzuefi proprii.

Provocat direct și indirect, cu plăcere țin să-mi spun și eu cuvântul în această chestiune.

Înainte de a trece la obiect, voiu atinge câteva chestiuni cunoscute, dar indispensabile pentru a fi de-

* Disertațiune ținută la congresul catihetic al Asociațiunii „Alte trei Șaguna” a preoților dia Mitropolia Ardealului, Bănătuului, Crișanei și Maramureșului, la 3/16 Noembrie 1922 în Sibiu.

plin înțeles în dezvoltarea temei, — chestiuni, ce privesc educațiunea, școala, obiectele și legile în vigoare ale învățământului....

Voiu fi — cât se poate — scurt și pe înțelesul tuturor.

2. Educațiunea și școala

Educațiunea — în înțelesul larg al cuvântului — este o acțiune, sau mai bine zis un șir lung de acțiuni, prin cari omul maioren ca educator influențează asupra unui minoreu, asupra elevului său, cu scopul de a promova dezvoltarea acestuia până la cel mai înalt grad posibil de perfecțiune.

Temelia educațiunii se pune în casa părintească, în familie. Părinții sunt cei dintâi educatori ai copiilor lor.

Necesitatea de a suplini educațiunea din familie sau de a o înainta mai mult, decum se poate face în éasa părintească, a dat naștere institutelor de educațiune. Institutele de educațiune, cari tind indeosebi a completa instrucțiunea elevilor, se numesc *institute de învățământ* sau *școli*.

Uncle școli au destinațiunea a da elevilor pentru orice soi de ocupațiune omenească numai o *cultură generală*, care să culmineze în ceea ce se numește caracter religios-moral; iar *alte*, pe lângă aceasta, a-i pregăti și pentru o *specialitate*, pentru o profesiune sau chemare oare care. De categoria celor dintâi se țin *școlile primare* (rurale și urbane) și *școlile secundare*, cari sunt de două feluri: clasice (gimnaziile și liceele) și reale (școlile civile și reale, inferioare și superioare); de categoria școlilor de *specialitate* se țin școlile normale, comerciale, militare, școlile de meserii, agricultura, silvicultură etc. Academii de știință sau facultățile, cari încă sunt școli de specialitate și cari toate la oaltă constituie universitatea, sunt *școli superioare*.

Educațiunea școlară este o influență conștientă și întocmită după un plan, ce o exercită educatorul (fie el învățator, profesor, catihet etc.) asupra elevilor săi cu scopul de a promova dezvoltarea trupească și sufletească a acestora până să atingă un anumit grad de perfecțiune fizică, intelectuală și morală.

Mijloacele educațiunii școlare — pe lângă dietetica pedagogică, prin care se promovează și îndreaptă dezvoltarea fizică a elevului — sunt învățământul și disciplina.

Sub *învățământ* înțelegem activitatea educatorului de a împărtăși elevilor săi diferite cunoștinți și dexterități necesare și folositoare pentru viața practică. Dar cunoștințele și dexteritățile acestea numai așa vor putea deveni factori educativi, dacă ele nu rămân moarte în elev, ci influențază asupra sentimentelor și niziunțelor elevului dând naștere unei voinți stăruitoare spre fapte, cari purcede din îndemnuri bune și îndreptate spre adevăr, bine și frumos, să aibă ca rezultat idealul personalității, adică toamai ceace se numește altcum și caracter religios-moral. Așadar învățământul influențază direct asupra minții elevului și indirect asupra voinții, asupra culturii lui morale. Acest învățământ, care nu este scop, ci numai mijloc, prin care se formează caracterul, se numește învățământ educativ sau învățământ pedagogic.

Sub *disciplină* înțelegem toate măsurile, ce le ia educatorul spre a determina voința școlarului, ca aceasta să viețuească și să se poarte în mod constant și consecvent bunei cuviințe și legii morale.

Din cele arătate se poate conchide, că ori cât de mare e importanța învățământului pedagogic pentru educațiune, totuș e imposibil a nu admite, că acela trebuie neapărat să fie însoțit de o disciplină de asemeni pe-

dagogică dacă voim, ca sub decursul creșterii elevului să se pună un fundament sigur pentru formarea caracterului religios-moral.

Din cauza aceasta, pedagogia științifică stabilește între disciplina pedagogică și învățământul pedagogic cel mai intim raport de reciprocitate, neapărat trebuincios între doi factori, ce au să se împreune într'o lucrare comună și să se completeze împrumutat pentru realizarea scopului, ce li este fixat*.

3. Obiectele de învățământ

Din cele expuse până aci, știm ce este școala și de câte feluri sunt școlile; mai știm, că școlile primare au să pregătească cetățeni luminați, școlile secundare: oameni maturi sau — cum zic apusezii — laici culti; școlile de specialitate: profesioniști luminați și culti, toți caractere, toți: oameni religioși-morali.

Ca să se poată ajunge ușor și sigur aceste rezultate, toți factorii școlari ar trebui să lucreze mână în mână. Toate școlile să fie conduse de aceleași principii disciplinare și fiecare soi de școală să aibe planul său de învățământ *unitar*. Materia obiectelor de învățământ sa se aleagă și prelucre așa, ca între acestea să existe un raport de unitate, din care să rezulte o cultură și o conștiință unitară, lipsită de contradicții și îndoieli, căci o cultură fără unitatea conștiinții nu poate fi temelia unui caracter.

La noi însă câte școli, atâtea planuri de învățământ. Nu mai vorbesc de disciplină. Fiecare obiect din aceste planuri își are scopul determinat de specialiști reali sau inchipuiți. Aceste scopuri nu se întrunesc decât doar în fraza nelămurită: „cultură generală” sau „cultură umană generală”.

Ba ce e mai trist și de condamnat, fiecare plan atarnă de doi factori, unul pentru Religieune, celalalt pentru obiectele de învățământ laice, cari din urmă iarăș depind dela fel de fel de rezorturi. Rezultatul acestui haos este, că de pe aceeaș catedră și adeseori acelorasi elevi se predica, pe lângă învățătura bisericii creștine, frânturi de sisteme filosofice necreștine și anti-creștine. Mulți învățatori și profesori — mai ales cei de științele naturale — propagă darvinismul și materialismul**, ba unii sunt pentru eliminarea Religiei dinte obiectele de învățământ chiar la școlile, ce au să dea tinerimii o cultură umană generală.

4. Religieuna ca obiect de învățământ

Dar necesitatea, ca religieuna să fie obiect de învățământ în aceste școli, este evidentă din următoarele:

a) „Nu este nici un popor atât de sălbatic și de barbar, ca să nu creadă în Dumnezeuire. Deși mulți au închipuiri false dspre dânsa, totuș toți cred într'o putere și ființă dumnezească. Acestă credință.... este legea și graiul naturii” — zice Cicero. Conștiu de existența lui Dumnezeu, omul fără nici o școală și a cărui fire este înclinată mai mult spre rău — decât spre bine, face binele sau cel puțin încunjură răul numai știindu-și faptele supraveghiate, remunerat sau pedepsite de atotștiutorul și pread dreptul judecător. Acelaș om, conștiu de neputințele sale trupești și sufletești și de atarnarea dela o ființă supremă, își îndreaptă mintea și inima cătră acea ființă așteptând ajutor și mângăere dela dânsa.

* Vezi „Cathetica” mea, ediț. II, pag. 9—11.

** Indirect și inconștient fac acest lucru și unii catiheti, cari propun elevilor săi aceste sisteme filosofice, ca să le combată, ceace apoi nu sunt în stare s'o facă.

Numai această conștiință religioasă, care trebuie susținută și cultivată, face mulțimea de oameni fără carte și fără de nici o educațiune, să respecte legile, să supoarte greutățile vieții și să nu se revolte contra sorții lor de multe ori atât de crude. Fără conștiință religioasă, fără credință, nu este morală; lipsa moralei dă curs liber egoismului și pasiunilor cu atât mai mult, că omul imoral nu are putere a rezista ispitelor și ademenirilor păcătoase. Dar unde să se susțină și cultive acea conștiință religioasă, fără de care o ordine morală ar fi imposibilă, dacă nu în școală?!

b) Dacă în toate școlile, fără considerare la destinațiunea lor, se propun elevilor: ce este pământul, cari sunt părțile lui, ce ființe există pe pământ și istoria acestora; ce este cerul, de câte feluri sunt corpurile cerești, cum se mișcă acestea în univers etc. etc., apoi fără indoială elevii acestor școli trebuie să aibe idee și de acela, care a creat universul și poartă grijă de univers, trebuie să cunoască raportul dintre el și noi, bunătățile ce le-a revărsat asupra noastră și promisiunile ce le-a făcut celorce vor trăi după voia lui. A da tinerimii școlare o cultură oarecare fără a-i propune toate acestea, este imposibil. „Mai curând veți zidi o cetate în aer, decât să cultivați fără religione și fără cult public un popor“ — zice Plutarch.

c) Toate obiectele de învățământ din o școală, ori care ar fi ea, au — cum am văzut — să nobilizeze prin materia lor sentimentele, să întărească niziunțele și să formeze caractere. Între aceste obiecte este de o deosebită importanță Religiunea. Ea ne face să cunoaștem pe creatorul, susținătorul și guvernatorul lumii, ființa, însușirile și voința lui, raportul ce există între Dumnezeu, natură și om. Din aceste cunoștinți răsar sentimente nobile și în special sentimentele religioase-morale, cari culminează în adorarea lui Dumnezeu, în iubirea fapturilor lui și îndeosebi a semenilor nostri. Din aceste sentimente rezultă apoi toate niziunțele, cari se contopesc în caracterul religios-moral.

Iată deci, cum Religiunea trebuie să fie nu numai primul obiect de învățământ în școală, ci totodată și cel mai de căpetenie mijloc de educațiune, pe lângă care să se grupeze celelalte obiecte de învățământ*.

După ce am arătat necesitatea Religiei în școală, să vedem: *În cari școli trebuie să fie ea obiect de învățământ?*

O cultură generală fără o cultură religioasă este imposibilă. Prin urmare Religiunea nu poate lipsi din planurile de învățământ ale tuturor școlilor primare și secundare. Tot așa Religiunea nu poate lipsi nici din planurile școlilor de specialitate, cari nu au de bază școli secundare complete, cum sunt școlile normale, comerciale etc. Dealtcum în timpul mai recent se accentuează mult trebuința, ca Religiunea să se introducă și în școlile superioare.

La noi — în România Mare — Religiunea abia se mai susține în școală, cu foarte puține oare de instrucțiune. Ea este izolată de celelalte obiecte de învățământ, cu cari nu stă în nici o legătură. Stă sub autoritățile bisericești și pusă la discrețiunea ministerului instrucțiunii. Obiectele laice, de cari prea adese se face abuz, sunt încredințate autorităților lor proprii. Ambele autorități — cea bisericească și cea laică — lucrează independent una de alta. În materie de religione, ca obiect de

învățământ, are vot teologul, pentru care știința pedagogică este adeseori terra incognita; în materia obiectelor de învățământ laice hotărăște pedagogul, care la rândul său nu-și prea bate capul cu chestiuni și mai ales cu amănunte de învățături bisericești. Nu mai amintesc, că în biserica ortodoxă română, fiecare mitropolie — ba chiar și eparhii particulare — își au planul propriu de învățământ religios.

Pentru a face cu elevii progrese în obiectele de învățământ laice, avem pe lângă fiecare școală muzee, laboratorii, recvizite de învățământ, grădini, unelte de lucrat etc., cu cari elevii fac fel și fel de exerciții... Cum stăm în privința aceasta a Religiunea? Ajunge, când amintesc, că majoritatea școlărilor din România-Mare sunt dispensați a cerceta biserica, iar cei obligați la aceasta, nu azistă nici măcar la o liturghie întreagă. De alte exerciții religioase nici vorba. Exortățiunile sunt fără vlagă. Mărturisirile și cuminecările de două ori pe an se fac — unde se fac — de mântuială. Onoare excepțiunilor?!

Se pot admite și susține mai departe anomaliele acestea, când e vorba de mijloace de învățământ, ce au să ducă la acelaș scop, la scopul suprem al educațiunii, la formarea caracterului religios-moral?

După această excursiune, trec la adevăratul obiect al Cuvântului meu.

5. Materia de învățământ a Religiei și prelucrarea ei în lecțiuni

Se impune o reformare radicală a învățământului religios. Îmi spun cuvântul în chestiunea aceasta *în cadrele legilor școlare în vigoare, cari izolează Religiunea de celelalte obiecte de învățământ și o supun autorității bisericești.*

Chestiunea este rezolvată, dacă se stabilesc planuri sau programe analitice de Religiune pentru toate școlile, în cari se propune Religiunea. Cei mai mulți cred, că a compune astfel de planuri și programe nu e lucru greu... O anchetă compusă din bărbați cu „cădere“ în biserică și din catiheti cu experiențe... câteva ședințe de formă... discuții și decise pripite asupra unui proiect scris la repezeală și... planurile sau programele sunt făcute chiar cu majorități de voturi, dacă între membrii anchetei s'ar ivi controverse... Așa ar fi, dacă ne-am mulțami cu un șir de titli seci, ce indică materii de învățământ religios, cum se cam practică la noi... Nu titli seci, ci titli lecțiunilor de Religiune, lucrate după un plan bine stabilit și cu un scop bine determinat atât din punct de vedere bisericesc cât și pedagogic, trebuie să conțină planurile sau programele contemplate de mine.

Mă incumăt a arăta câteva indigetări generale referitoare la *materia de învățământ a Religiei*, dar totodată și la *prelucrarea acestei materii în lecțiuni* — lucru principal și de mare însemnătate, dacă e vorba de reforma învățământului religios — ai căror titli ar avea loc în planurile și programele analitice de Religiune și ale căror *texte*, adunate, ni-ar da cărțile didactice mult dorite.

Pornesc dela scopul general al Religiei, care ca și scopul celorlalte obiecte de învățământ se cuprinde în scopul educațiunii: a forma din elevi caractere religioase-morale.

Sub caracter moral înțelegem o voință constantă și consecventă în ceea ce este bine. Zicem, că educațiunea are să formeze caractere *religioase-morale*, fiindcă morală fără religione nu poate exista și fiindcă numai religionea ne arată adevăratul bine.

* Vezi „Catihetica“ cit., pag. 11.

Învățământul Religiei are să facă din elevi oameni religioși-morali.

Religioși-morali sunt oamenii, cari

a) știu cum s'a întemeiat și dezvoltat biserica noastră și așezămintele ei și cunosc învățăturile acestei biserici,

b) sunt convinși de adevărul și pătrunși de bunătatea acestor învățături, și

c) trăesc în conformitate cu ele.

I. Materia de învățământ a religiei: a. materia abstractă.

Ținând în vedere cerința de sub a) se naște întrebarea de mare însemnătate pentru reformarea învățământului religios: *Ce cunoștințe și ce învățături bisericești pretindem să aibe un elev, căruiia propunem Religiuca?*

La această întrebare catihetii vechi răspund: „Toți elevii — fără considerare la facultățile lor sufletești — să învețe din Religie mult și bine d'arostul. Nu e trebuință, ca elevul să priceapă ceace învața. Priceperea vine mai târziu“.

Ilustrez cu două exemple aplicarea acestui principiu, fără să fac comentare.

1. Un ilustru catihet (bucovinean) pretinde, ca elevilor din clasa întâia primară să li-se propună din Religie: „Fundamentele istoriei creațiunii și intru aceasta însușirile principale ale lui Dumnezeu; apoi istoria căderii în păcat, la care ar fi de accentuat, cum omul e dator să asculte de poruncile lui Dumnezeu; mai de parte să li-se propună făgăduința Mântuitorului și punctele principale din viața lui Isus: nașterea, moartea, învierea și înălțarea sa, precum și învățăturile, ce stau în legătură cu acestea, adevărate despre mântuire, nemurire și învierea noastră, despre Treime și trimiterea sfântului Duh; de asemenea să cunoască ei în liniiamente foarte generale și poruncile dumnezeiești și cele bisericești, cele șapte taine cum și rugăciunile cele mai însemnate...“ dintre cari nu poate lipsi „Tatăl nostru“ etc.

2. Un plan de învățământ oficios pretinde, ca în prima clasă secundară să se propună, în 40 de lecțiuni, întreaga Istorie sfântă a vechiului și noului Testament. Materia prescrisă pentru oara a 13-a este: „Reîntoarcerea ludeilor din robie. Rezidirea templului și a cetății Ierusalimului. Profetii relative la apropiata venire a Mesiei și greșita interpretare a profetiilor despre Mesia.“

Răspunsul meu la întrebarea: „Ce cunoștințe și ce învățături bisericești pretindem să aibe un elev, căruiia propunem Religiuca?“ este următorul: Pretindem — în general — dela toți elevii cunoștințe și învățături bisericești indispensabile pentru formarea unei conștiințe religioase-morale*, după care elevii să-și reguleze viața în conformitate cu școala, ce o fac, și cu starea socială, ce o au când ies din școală.

Omului cu puțină școală ajunge o conștiință religioasă-morală bazată pe cunoștințe și învățături bisericești principale, generale. Această conștiință trebuie susținută și cultivată, dar totodată și ferită de rătăcirii în biserică prin predici.

Cu cât însă un credincios tinde la o cultură generală mai înaltă, cu atât și cunoștințele și învățăturile bisericești, cari îi formează conștiința, au să fie mai multe,

* Despre formarea conștiinței religioase-morale vezi *Catihetica* cit., pag. 21.

mai amănunțite și bine determinate, nu numai pentru ca credinciosul să-și întocmească viața după ele, ci și pentru a-și putea da samă totdeauna și în toate împrejurările de învățăturile, ce profesază, și de felul cum practicează aceste învățături.

A stabili amănunțit aceste învățături pentru credincioșii de felurite stări culturale și sociale este imposibil dar și fără rost, căci școala — de ori ce categorie ar fi — are acelaș scop religios-moral, iar biserica are pentru toți credincioșii aceeași învățatură, acelaș cult și aceeași disciplină, ce pot fi propovăduite în cadre restrinse și în cadre largi după cum sunt ascultătorii și trebuințele lor. Nu există chestiune de viață, ce să nu se poată reduce la învățaturile învățătorilor, la Domnul nostru Isus Hristos. Așa și în cazul de față, când voim să stabilim cunoștințele și învățăturile bisericești, indispensabile credincioșilor noștri de diferite stări culturale și sociale, nu avem decât să limităm pe Isus. După cum vedem din *convorbirea lui Isus cu tinărul bogal* și din *parabola despre lucrătorii vici* (Mt. 19, 16—20, 16) Isus, cere dela oamenii de rând, ca ei să păzească poruncile, iar dela ceice voiesc să fie desăvârșiți pretinde cu mult mai mult... fără ca să facă deosebire între ei, când e vorba de răsplată. Deci ajunge, dacă — amăsurat organizării școlilor noastre — stabilim maximul de cunoștințe și învățături bisericești pentru școlile primare și tot așa pentru școlile secundare. Aceste maximumuri de cunoștințe și învățături bisericești, bine stabilite, stau la dispoziția catihetului. Catihetul priceput — ori de ce categorie i-ar fi școala — va alege și propune elevilor săi, după împrejurări și trebuințe, materia corespunzătoare dezvoltării intelectuale și religioase-morale a elevilor săi.

Așadar *cel dintâiu lucru*, ce ar avea să săvârșască cei-ce vor să reformeze învățământul religios în școlile noastre, este: *Stabilirea maximului de cunoștințe și de învățături bisericești indispensabile elevilor, cari absolvă școala primară, și elevilor, cari absolvă școala secundară.*

Fără a fi stabilite aceste cunoștințe și învățături bisericești, cari sunt esența materiei de Religie, nu putem intra în amănuntele altor materii.

b. materia istorică

Având în vedere tot cerința primă din scopul Religiei, se naște a doua întrebare: *De unde se scot cunoștințele și învățăturile bisericești când se propun elevilor?*

La această întrebare catihetii noștri răspund: „De unde? Din Istoria biblică, din Catehisme, din manuale de Dogmatică, de Morală, de Liturgică, de Istoria bisericească, Apologetică etc., căci doar toate acestea conțin cunoștințe și învățături bisericești“. Și dacă-i mai întrebăm de vr'un metod sau sistem etc. la compunerea și propunerea acestor manuale, te alegi cu: „Quot homines, tot sententiae“. De aci provine haosul, în care ne aflăm cu planurile și programele analitice ale învățământului religios, cu manualele compuse de particulari pe baza celor mai curioase programe aprobate și — ce-i mai mult — cu slabul rezultat în materie de religie la elevii noștri.

Iată răspunsul meu la întrebarea: *De unde se scot cunoștințele și învățăturile bisericești, când se propun elevilor?*

Este știut, că izvoarele, din cari rezultă — fie prin obișnuire, fie prin învățământ — toate cunoștințele noastre, sunt trei și anume: natura, viața omenească, și descoperirea divină. Însemnătatea — deși numai în

parte — a naturii în materia de religie este incontestabilă. Din viața omenească putem considera ca izvor de cunoștințe pentru religie numai lucrările religioase-morale ale omenirii. Aceste lucrări pot fi privite când se săvârșesc în familie, în societate etc. și pot fi reprezentate prin istorisiri. Dar precum natura, așa și *lucrările religioase-morale private direct* nu sunt obiecte de învățământ religios în adevăratul înțeles al cuvântului între altele și din cauza, că din aceste izvoare de cunoștințe nu putem scoate toate cunoștințele și învățăturile bisericești, cari sunt temelie unui caracter religios-moral în înțelesul bisericii noastre, de aceea trebuie să recurgem la *lucrări religioase-morale istorice*. Lucrări de acestea și per excelențiam potrivite scopului nostru aflăm cu prisosință în Biblie și în viața bisericii, cari cuprind totodată și *descoperirea divină*. Din cele expuse rezultă, că Biblia și Istoria bisericească sunt singurele și cele mai eficace izvoare de cunoștințe și învățături bisericești. Ele dau materia principală de învățământ a Religiei. Și dacă gândim acum, că Religiea contribuie mai mult la formarea și dezvoltarea caracterului religios-moral, care este scopul tuturor școlilor, trebuie să recunoaștem, că materia principală — cea istorică — a Religiei are să ocupe cel dintâi loc între celelalte materii sau obiecte de învățământ.

Pedagogia modernă ajungă tot la acest rezultat, dar pe altă cale.

Pedagogia modernă nu desparte Religiea de celelalte obiecte de învățământ în școlile cu destinațiunea a da tinerimii o cultură generală și religioasă-morală. După Herbart *materia întregului învățământ* în aceste școli este: „Istoria neamului omenesc prezentată în lumina judecății morale” sau cu alte cuvinte: „Istoria împărăției lui Dumnezeu”. Renumitul pedagog Ziller motivează în prețuirea acestei materii de învățământ în chipul următor: „Întreaga dezvoltare culturală a omenimii și stadiile principale ale acestei dezvoltări se potrivesc pe deplin cu dezvoltarea individuală a copilului în epocile ei principale. . . Dezvoltarea individuală a copilului nu se poate mai bine înainta decât dacă el primește nutrimentul său spiritual din dezvoltarea generală a omenimii. . . Copilul trebuie să percurgă una după alta, toate epocile principale ale culturii generale omenesci cu deosebire, că ceace s'a întâmplat cu omenirea într'un timp mai îndelungat, la individ are să se petreacă într'un timp mai scurt”. Dar — susține mai departe pedagogia modernă — conștiința elevului este una și unitatea aceasta trebuie să fie firul conducător în întreg învățământul, de aceea din „Istoria împărăției lui Dumnezeu” are să se aleagă o materie deosebită, ce formează centrul învățământului în școală și de care apoi se leagă celelalte materii de învățământ. Și această materie deosebită, de concentrațiunea, este — după pedagogia modernă — tocmai o anumită materie biblică și istorico-bisericească.

În cadre mai mici sau mai mari — după cum sunt elevii și trebuințele lor — materia istorică — biblică și bisericească — este unica materie, din care prin învățământ se pot abstrage cunoștințele și învățăturile bisericești, cari împreună cu sentimentele și năzuințele născute pe urma lor, pot forma în elevi o conștiință religioasă-morală în înțelesul bisericii noastre.

Bine să ne însemnăm, că numita materie nu urmarește — în Religie — un scop strict istoric, ci mai mult un scop educațiv. Ea nu introduce pe elevi în amănunte istorice erudite, ce nu au nici un înțeles

pentru viața practică, ridicând pe elevi până la ace grad de cunoștinți bisericești, ce se pot pretinde dela un laic — mai mult sau mai puțin — cult, da materia necesară pentru abstragerea învățăturilor bisericești, cari formează conștiința religioasă-morală a elevilor.

Și dacă e vorba de izvoarele, din cari să se scoată învățăturile indispensabile pentru formarea unei conștiinți religioase-morale în elevi: ce deosebire este între Domnul nostru Isus Hristos și noi, ca catiheti? Noi propunem învățăturile bisericești scoțându-le d'a gâtă din Catehisme, Dogmatica etc., Isus le abstrage din lucrări religioase-morale. Exemple. Hristos nu învață: „Să ierțiți celorce vă păcătuiesc, dacă voiți, ca Dumnezeu să ierți păcatele voastre,” ci istorisește o lucrare religioasă-morală, parabola „Servitorului nemilos”, și nu zice: „Și vrăjmașul este aprăpatele nostru, pe care trebuie să-l iubim ca pe noi înșine” — o învățătură, la care mintea omenească n'ar fi ajuns niciodată — ci istorisește simpla parabolă „Samarineanul milostiv.”

Deci imitând pe Isus, al doilea lucru, ce au să-l săvârșască cei ce vreau să reformeze învățământul religios, este: *Aflarea celor mai potrivite materii biblice și istorico-bisericești, din cari — păstrându-se firul istoric al economiei divine — să se abstragă și scoată cunoștințele și învățăturile bisericești indispensabile elevilor, cărora propunem religiea.*

(Urmează)

Adunarea Asociațiunii

Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, numită pe scurt „Astra” a fost pentru Românii de sub stăpânirea oprătoare maghiară ca un izvor de apă vie. Cine s'a adăpat la acest izvor minunat și-a salvat naționalitatea, a fost scutit de maghiarizare. Astra a dezvoltat prin o mulțime de mijloace cultura națională și a conservat și întărit conștiința națională, pregătind astfel zilele mari ale unirii tuturor Românilor.

Rolul ei nu e încheiat. Din contră acum i-se dă ocaziune și are posibilitatea să desvolte o activitate și mai intensivă pentru luminarea poporului.

Astra și-a ținut în 8 și 9 Noiembrie adunarea generală la Sibiu. Considerând însemnătatea acestei instituțiuni dăm și noi un scurt rezumat despre decursul adunării:

La orele 10 a pontificat în catedrală serviciul divin I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan. La sfârșit s'a celebrat parastas pentru neuitații preșidenți Mitropolitul Andrei Șaguna și Andrei Bârseanu. După parastas I. P. S. Sa a ținut o frumoasă cuvântare despre credință și cultură.

La biserica gr. cat. a pontificat la serviciul divin P. S. Sa episcopul Lugojului Dr. Alex. Niculescu, apoi a ținut o frumoasă predică despre iubirea de Dumnezeu și iubirea de neam.

La 11½, mitropolitul Blajului Dr. Vasile Suciu, v. președintele Astrei deschide adunare.

* Ceea ce regăsim în lucrările noastre de Istorie biblică și Istorie bisericească.

Ș T I R I

prin un mare discurs, în care a caracterizat pe neuitatul președinte Andrei Bârseanu, scoțându-i în relief meritele neperitoare pentru cultura românească a Ardealului și pentru armonia frățească dela „Asociațiune“.

Se trimite o telegramă omagială Regelui, care e președintele de onoare al Astrei.

După alegerea comisiunilor ședința primă se închide.

A urmat vizitarea picturilor lui Octavian Smighelschi, marele pictor bisericesc, cari formează proprietatea Astrei.

Seara a fost reprezentație teatrală.

A doua zi s'a ținut ședința II.

Raportorul comisiei pentru cenzurarea raportului general al comitetului a fost Dl Alexandru *Lupeanu*. Dsa vorbește despre faptele Asociațiunii, înființarea de biblioteci populare, de case naționale aranjarea de cursuri pentru analfabeți, editarea revistei „Transilvania“ și al calendarului ei, și aranjarea loteriei cu scopuri atât de mari.

Se decide a se interveni pe lângă guvern pentru *închiderea birturilor în Dumineci și sărbători*, fiind chiar aceste cele mai potrivite zile pentru conferențe și cercetarea bibliotecilor. Se mai decide înființarea unei foi populare.

La alegerea presidentului comisia n'a ajuns la înțelegere. Se pare, că și la Astra s'a introdus politica de partid. Eră aproape să se facă votare pentru candidații N. Iorga și V. Goldiș ce nu s'a mai făcut dela 1868. Grație însă intervenției înțelepte e Dlui Dr. Valer Branișce, care într'un discurs magistral arată că la o Asociațiune, unde se face numai cultură, trebuie să domnească deplină armonie, locul de președinte se declară vacant pe un an în semn de doliu pentru fostul președinte Bârseanu.

V. președinte se alege pe trei ani Dr. Octavian *Rusu*, iar ca membri în comitetul central rămân cei vechi, iar în cele 3 locuri vacante prin moarte se aleg amândoi Mitropoliții și Dr. Alex. Rusu profesor în Blaj.

Dl colonel I. *Manolescu* ca președinte al Caselor Naționale dă 9000 Lei din partea Caselor Naționale pentru fondul „Andrei Bârseanu“, iar pentru casa din Vidra a lui Avram Iancu 60.000 Lei.

După aceste președintele închide adunarea.

A urmat prânz festiv la mitropolie.

După masă s'a ținut ședința secțiilor științifice-literare. Dl Dr. Preda a vorbit despre oamenii aleși ai Asociațiunii.

Seara a avut loc șezătoarea scriitorilor români din Sibiu.

Consistoriul superior bisericesc prin decretul Nr. 4762/922 a fost convocat în sesiunea de toamnă, pe ziua de 15 Nov. 1922.

Ministerul instrucțiunii nu mai admite nici o transferare ori detașare în învățământul primar.

Sfințirea internatului din Orșova. În ziua sfinților arhangheli Mihail și Gavriil s'a făcut sfințirea internatului de pe lângă școala comercială superioară din Orșova. La acest act solemn a participat și dl ministru al instrucțiunii publice Dr. *Angheliescu* însoțit de secretarul de stat dl *Valaori* și de profesorul universitar dl *Traian Lalescu*. Cu această ocaziune a avut loc și desvălirea portretului dlui Traian Lalescu, care a lucrat și a jertfit mai mult de cât toți pentru acest internat. A fost de față și prefectul județului dl Dr. *Petru Cornean*. În discursurile ce s'au rostit s'a accentuat importanța enormă a școlii și culturii pentru înălțarea neamului. Slujba religioasă a fost săvârșită de părintele Const. *Dure* din Orșova și de păr. Mihail Costescu din Eșelnița.

Cuvinte de aur. Dintr'un discurs recent al dlui N. Iorga: „Datoria supremă a orei de față este conlucrarea. Conlucrarea frățească și continuă, plină de avânt și devotament. Conlucrarea între toți Români. Partidele, fie cât de multe, nu pot și nu trebuie să împiedece această conlucrare, fiindcă numai ea poate da creațiunile de cari are nevoie România mare“. Aceste sunt cuvinte de aur, isvorite din cel mai curat suflet.

Episcopul de Gibraltar John Grieg a sosit la București pentru a face o apropiere între biserica anglicană și cea ortodoxă. Dânsul a fost și la Constantinopol, Sofia și Belgrad. În legătură cu aceasta aflăm, că mai mulți preoți anglicani au adresat patriarhului ecumenic din Constantinopol o mărturisire de credință, care cuprinde învățătura genuină a bisericii ortodoxe, deci pe această bază s'ar putea face unirea între cele 2 biserici. Dorim sincer ca această să se și întâmple cât mai curând spre mărirea lui Dumnezeu și fericirea noastră.

11 Noiembrie. E aniversarea alipirei Bucovinei la țara mamă, întâmplată în 11 Noiembrie 1918. Această zi a fost serbată în Bucovina ca o serbare națională. Tot în 11 Noiembrie s'au împlinit 4 ani dela încheierea armistițiului în războiul mondial, care armistițiu a fost preludiul păcii și răsăritul soarelui și pentru Români subjugăți.

I. O. V. Comitetul oficiului național pentru invalizi, orfani, văduve (I. O. V.) sub presidenția mitropolitului primat a hotărât să încheie cu societatea pentru profilaxia tuberculozei o convențiune prin care această societate să înființeze, în schimbul subvenției ce i-se acoardă un sanatoriu pentru invalizii tuberculoși la Pângărați; apoi să încheie cu Eforia Spitalelor civile o convenție prin care aceasta să pună la dispoziția societății „Ocrotirea orfanilor de război“ instalațiunile de pe moșile sale din județul Buzău pentru înființarea a 2 sanatorii pentru orfani tuberculoși și a unui sanatoriu pentru izolarea celor atinși de conștientivă. Fie ca în instituțiile ce se proiectează să afle suferinții alinaarea durerilor și mângăere.

Raportul între biserică și stat e acum obiect de discuție în comisia pentru redactarea constituției României mari. Bisericii noastre i-se recunoaște autonomia și întâietatea în stat față de celelalte biserici.

Fixarea frontierei româno-maghiare. Comisia interaliată a atribuit României trei comune, ale căror

interese erau strâns legate de orașele românești din apropiere, precum și alte patru comune în apropierea Sătmarului. Totodată comisia de reparațiuni a refuzat Ungariei dreptul la despăgubiri pentru ocuparea Budapestei prin trupele române. Ungurii sunt nemulțumiți.

Conflictul cu Ungaria produs prin discursul războinic al deputatului Szilágyi s'a aplanat. Ministrul de externe al Ungariei a exprimat ministrului de externe român regretatele sale și a declarat, că guvernul maghiar nu se identifiă cu declarațiile lui Szilágyi.

Premiul Nobel, pentru fizică a fost atribuit pe 1921 profesorului Einstein din Germania, iar pentru anul 1922 lui Niels Bohr din Copenhaga; pentru chimie pe 1921 lui F. Lody din Oxford, iar pentru 1922 lui William Aston din Cambridge; **Premiul literar** pe 1922 a fost atribuit autorului dramatic Benavente din Spania.

Persecuția intelectualilor în Rusia. Regimul bolșevic a deportat în Siberia și Turkestan 136 intelectuali, cari se aflau arestați la Moscova, Odessa și Chiev. Profesorii universitari bănuți că nu în cu guvernul sunt isgoniți peste graniță. Astfel au fost isgoniți săptămâna trecută 12 profesori. Dar se va umple odată paharul!

Soarta creștinilor din Constantinopol. Kemal pașa îmbătat de succesele ultime, a început în mahalalele Constantinopolului cu turcii ațățați cari nu mai cunosc margini, a bate și omori populația creștină. Guvernele aliate au luat măsuri trimițând vapoare pentru ajutorarea creștinilor nenorociți. Guvernul nostru încă va trimite un vapor spre a ajuta la scăparea populației creștine.

Românii macedoneni au înaintat conferinței ce se întrunește acum la Lausanne trei memorii, în care se plâng de nedreptățile ce li-se fac în Bulgaria, Grecia și mai ales în Iugoslavia. Despre purtarea Sârbilor față de elementul românesc ne pot spune multe și frații noștri bănățeni din teritoriul ocupat. Amintim numai: închiderea școlilor românești resp. sârbizarea completă a învățământului, căci toate obiectele se propun sârbește și nu se admit nici decum manuale românești în școlile Românilor. De vre-o intervenție pentru respectarea tratatului de pace nu știm, nici de tratament la fel al Sârbilor dela noi.

Fostul ministru președinte grec Gunaris și alți miniștri au fost condamnați la moarte pentru trădare de patrie. Anglia a intervenit să împedecă executarea.

Telegrafie și telefonie fără fir se instalează în Oradea-mare, Cluj, Timișoara. La Oradea-mare au și început lucrările.

Cultul morților pentru patrie. Ziarul clerical, „La Croix” anunță că episcopul de Dijon a trimis în Canada două săculețe cu grâu cules de pe mormântul soldaților canadieni morți pentru Franța. Acest dar prețios a fost primit cu emoție. Călugărițele din Ottawa, în prezența batalionului 22 canadian și a familiilor îndoliate a celor morți în război, au semănat acest grâu.

Grâul care va crește din sămânța aceasta glorioasă, va servi la facerea azimelor destinate maselor comemorative ale războiului.

E interesant deci, cum celelalte națiuni știu să eternizeze pe cei morți pentru patrie.

Măsuri contra furturilor din trenuri. În timpul din urmă întâmplându-se numeroase furturi și crime în trenuri, siguranța a luat măsuri de prevenire și urmărire, făcând razii permanente cu agenții în trenuri.

Mare cutremur de pământ, de lungă durată au înregistrat aparatele seismografice din Boulogne, încât aceste din cauza vibrațiilor puternice au fost deranjate. Pe coasta Pacificului din pricina cutremurului au fost formidabile revărsări. Orașul Rogmino a fost complet distrus. La Buenos-Aires s'au oprit ciasornicele și s'au stins lămpile. Insula Havai a fost inundată de revărsarea mării. Cutremurul din Chile a fost unul din cele mai puternice cutremure simțite până azi. Orașe întregi au fost distruse, așa că pagubele se urcă la 50 milioane pesos aur.

În Moscova, Petrograd și alte orașe din Rusia au fost arestați 1200 elevi ai școlilor militare, acuzați fiind de înaltă trădare.

Toți funcționarii C. F. R., în baza unui act al Marelui Stat-Major sunt scutiți de concentrare pentru gărzi până la 1 Novembre 1923.

Plata datoriilor române către America, se ridică la 14 milioane dolari.

Afurisita de beătură. Cinci femei din părțile Sălajului au adresat unui episcop următoarea scrisoare: „Eată, prin aceste puține cuvinte vei ști, bunul nostru părinte sufletește, că ne rugăm noi, cinci femei în vârstă, de D-voastră: Sfinția Ta să faci bine, dacă îi putea să oprești beutura de pe satele noastre, ca și în America, că soții noștri, J. P. are opt copii și P. D. are patru copii și ceilalți tot așa, și tot ce are bea, nimic nu lucră, numai tot duce pe ce poate pune mâna, la jidan; și ura și blestemele sânt neînctat în toate sărbătorile și Duminecile, și nu avem haznă de lune. Ne rugăm cu suspin și lacrimi până la pământ, să ne împliniți cererea, că am petrecut o parte din viață tot cu ură și blestem dela ai noștri soți bețivi. Mai mult blastemă, decât să roagă și nu mai putem răbda. Sântem 50 de femei, tot năcăjite pentru soții noștri fără ispravă la beătură și cumpăt, și mare jug și greutate suferim. Ne-am înțeles să seriem la D-voastră, să știți traiul nostru cel cu lacrimi pentru beție. Și am scris fără știrea soților noștri, că de ar ști ne-ar prăpădi”. Această scrisoare vorbește mai mult ca orice.

† Iustina Nedici născ. Musta, văduvă de preot, sora P. Sf. Sale Părintelui Arhiereu Filaret Musta, a adormit în Domnul Duminecă în 6/19 Noembrie 1922, în etate de 85 ani, după o văduvie de peste 50 ani. Reposata a fost o venerabilă matroană și o femeie de model în toate privințele. În mormântarea a avut loc Luni în 7/20 Noembrie. Prohodul l-au săvârșit P. On. Dni Spiridon Sandru și George Petrescu protopresbiteri onorari și presbiterul G. Noaghea. Au azistat toți prietini și stimătorii reposatei și ai P. Sf. Sale Dlui Arhiereu Filaret, în frunte cu P. Sf. Sa Părintele Episcop Dr. Iosif Traian Bădescu și anume: Dl colonel Dobriceanu, membrii Consistoriului, profesorii și elevii institutului teologic și pedagogic, multe doamne, și aproape toți intelectuali din Caransebeș. Rugăciunea de deslegare a cetit-o P. Sf. Sa Dl Episcop Bădescu. Responsoriile le-a cântat corul elevilor teologi și pedagogi. Dumnezeu să așeze pe iubita reposată în corturile dreptilor, iar P. Sf. Sa Părintele Arhiereu Filaret primească sincerile noastre condolențe!

† Persida Popescu, soacra dlui profesor seminarial Antoniu Sequens, a reposat în etate de 80 ani după lungi și grele suferințe. În mormântarea a avut loc Miercuri în 9/22 Noembrie prin 3 preoți, pe lângă o participare numeroasă a pretenilor și cunoscuților. Odihnească în pace!

Mulțămită publică.

Neputând mulțami fiecareia în parte pentru condoleanțele primite cu ocaziunea trecerii la cele vecinice a iubitei mele surori

IUSTINA,

mulțamesc pe această cale preoților celebranți și tuturor prietenilor și cunoscuților, cari m'au condolat și cari au dat iubitei mele surori ultimul onor pământesc prin participarea lor la înmormântare.

Caransebeș la 8/21 Noemvrie 1922.

Filaret Musta

Arhieru, vicar episcopesc.

11/1922.

Edict de licitațiune.

Subsemnatul esmis judecătoresc, conform §-lui 102. al Legii LX. din anul 1881, prin aceasta publică ca în urma decisului Judecat. de Ocol din Teregova de sub Nr. G. 4194 /2—1921 cu ocaziunea efeptuirii execuției escontativă la Comuna Rusca în favoarea reclamantului Em. B. Keppich succesorul din Caransebeș prin adv. său Iacob I. Déri din Caransebeș, contra debitorului Ioan Humița Nr. 137 din Rusca, pentru suma de 2146 Lei 70 bani capital și acces. Numele obiectelor secvstrate și anume mărfuri de comerț stelajuri de comerț și alte lucruri de comerț o scroafă în preț de 3631 Lei, se vor vinde prin licitație publică.

Pentru, efectuarea licitației în urma decisului Judecăt. de ocol sub Nr. G. 4194 /2—1921 pentru suma de 2146 Lei 70 bani capital și total spese procesuale ca rest 868 Lei 25 bani statorite deja, defige termen la locuința secvstratului în comuna Rusca la 14-lea Decembrie 1922 orele 11 a. m. și cei se doresc a lua parte se somează cu acea observare, că mobilele menționate la această licitație conform §-ilor 107 și 108 ai Legii LX. din 1881, pe lângă plată în numerar, în caz de lipsire, sub prețul esmiterii se vinde celui ce va promite mai mare preț.

Intrucât mobilele ce trebuie vândute, sunt secvstrate și de alții, conform §-ului 20 al Legii din 1908, se ordonează și în favoarea acestora.

Teregova la 16 Noemvrie 1922.

Frideric Wagner

executor.

LICITAȚIE.

Comunitatea de avere vinde pe calea licitației publice în ziua de 28 Noemvrie a. c. 100 vagoane lemne de foc, esență fag, încărcate în vagon ab gara Ferdinand.

Se invită deci doritorii de a cumpăra, ca să-și trimită ofertele închise și provăzute cu cautiunea de 10 % din suma oferită la subsemnata direcțiune până la 28 Noemvrie a. c. orele 10 a. m.

Licitația se ține la datul de 28 Noemvrie a. c. ora 11. a. m. în Caransebeș la direcțiunea silvică a Comunității de avere.

Amatorii pot lua informațiuni dela Secția Exploatărilor Comunității de avere, iar lemnele se pot vedea în depozitul din Ferdinand și la locul de producție.

Subsemnata direcțiune își rezervă dreptul a accepta oricare ofertă încursă, fără privire la suma oferită, — ori la caz că nu se vor ivi oferte corespunzătoare, a respinge pe toate și a fixa termen nou pentru o altă licitație.

Ofertele telegrafice, precum și ulterior încurse, nu se iau în considerare.

Caransebeș, la 19 Noemvrie 1922.

Direcțiunea silvică

a Comunității de avere a fostului reg
confiniar româno-bănățean Nr. 13.

A APĂRUT:

CALENDARUL ROMÂNULUI pe anul comun de la Christos 1923.

● Care de 35 de ani
la rând nu lipsește
din casa gospoda-
rului bănățean. ●

Cererile se pot face de pe acum
adresându-se Librăriei Diece-
zane din Caransebeș.